

Mandag 5. juli 1942.

ØKONOMISK FRIHET-POLITISK FRIHET

hører sammen. I de siste år har det vært talt og skrevet meget om plan-økonomi og statens regulering av alle økonomiske forhold i samfundet. Kan dette skje uten i vesentlig grad å innskrenke borgernes politiske frihet? Den "planøkonomi" man har sett omsatt i praksis i Tyskland og Russland har ihvertfall vært fulgt av et tilsvarende øket herredømme fra statens side overfor individene. Særlig Tyskland taler med den største forakt om liberalisme og demokrati og kobler disse systemer sammen med plutokrati og "jødisk kapitalisme". La oss ikke forblindes av disse fraser: Har ikke liberalisme og demokrati sitt grunnlag i menneskenes uendelige streben etter frihet, personlig selvhevdelse, rettferdighet og humanitet? Uheldige utslag av demokratiet kan ikke bøtes ved å avskaffe det, men må rettes ved større krav til individets ansvarsfølelse og moral. Tvaag fører til vold, vold avløser vold, krig fører til nye kriger. Denne krigen har nok avslørt visse svakheter ved det demokratiske system, men den har også vist hvilket helvete diktatur fører med seg.

- 0 -

Tyskernes syn på Russland

har vært meget forskjellig i de ledende kretser. I sin tale 6. november 1941 sa Stalin at de nazistiske ledere trodde med sikkerhet å kunne gjøre slutt på Sovjetunionen innen to måneder og på den korte tiden nå fram til Ural. Dette stemmer overens med den oppfatning som ble hevdet av kretsen omkring "Zeitschrift für Geopolitik", som har gode forbindelser med innflydelsesrike personer i Tyskland (Rosenberg m.fl.). I flere nummere etter Tysklands overfall 22. juni 1941 sammenlikner bladet forholdene under Napoleons felttog i 1812 og Hitlers i 1941 og kommer til det resultat at situasjonen nå er en helt annen på grunn av den moderne teknikk som har "overvunnet avstandsbegrepet". Allikevel så vi at Napoleon som begynte sitt felttog på samme tid som Hitler (juni) tross avstandene rykket inn i Moskva medio september 1812 etter tre måneders krig. - Og inkonsekvent eller forbladet må tidsskriftet ha vært når det bortser fra at meget er blitt forandret også for motparten. Men andre tyske kretser har sett anderledes på Russland, således det tyske riksværns skaper, general von Seeckt og professor Duisberg, mangeårig leder av riksforbundet for den tyske industri. - Begge hadde stor respekt for den russiske gjearbeidning og kraftutfoldelse og synes å ha sett med uro på Hitlerkretsens tale om "nytt livsrom i øst", og i februar 1935 skrev det tyske tidsskrift "Ost-Europa" følgende om forpøngning av den russiske industri til Uvalonrådet: "Den operasjonsfriheten som Sovjetunionen vinner under en krig på dens vestfront er åpenbar. Sovjet kan midlertidig oppgi deler av vestfronten uten at dens rustningsbasis trues og kan gå på gang - med utgangspunkt fra landets indre - gå til nye angrep." Men Hitler og hans fanatiske ettergjeng har ikke lyttet til advarslene og fører nå det tyske folk i fordervelsen.

- 0 -

To norske sjømenn

rømte 9. juni fra en norsk båt i tysk fraktfart mellom Norge-Tyskland. De kom seg til Sverige, sølde seg til politiet og ble internert. De fortalte at de på sin siste reise til Tyskland gikk i konvoy og ble utsatt for flere angrep fra engelsk side. Det resulterte i at minst tre handelsfartøyer ble senket. - Det er altså ikke bare i "engelsk tjeneste" at norske sjømenn og norske fartøyer gjør "Todesdienst".

NORGE-BRODERLAND

er en bok som nettopp er kommet ut i Lveria under redaksjon av Arne Bjørnberg. Den inneholder 12 artikler som gir opplysninger om norsk folkeliv, deriblant en artikkel av Gunnar Ludberg med en dyptgående analysering av likheter og ulikheter mellom broderfolkene, over fortjenester og feil, sympatier og årsak til misforståelser. Også norske forfattere er med, således professor Fredrik Paasche som skriver om Norge i sagaens og folkeediktaingens lys, Helge Krogh om Henrik Ibsen, og Professor Anton Friedrichsens om folk og kirke i Norge. Boken viser i det hele med hvilken interesse, ja man kan si beundring, det svenske folk nå følger vårt folk i dets kamp for sin frihet og kultur.

- 0 -

Til Norges kvinner

heter et opprop, underskrevet av en rekke svenske kvinnearbeidsorganisasjoner, i juni måned. Det gir her uttrykk for de svenske kvinners dype medfølelse med og beundring for de norske kvinner i deres kamp mot de makter som vil nytte seg folkets frihetsvilje og rettskultur.

- 0 -

Stort Norgesstevne

ble holdt 8. juni i Malme under ledelse av den svensk-norske forening. Det ble holdt i Folkets Park, hvor tre tusen personer møtte opp og ga sin tilslutning til taleren, pastor Per Gybergs begejstrte hyldning av de norske fortjenstene for frihet og rett. Pastor Gyberg holdt også 17. mai i Malme en gripende tale for nordmennenes sak.

- 0 -

Ved det norske gymnasium i Upsala

ble det gitt følgende stiloppgaver i norsk stil til artium:

- 1) Pressefrihet og talefrihet
- 2) Bjørnstjerne Bjørnson og hans betydning for det norske folk
- 3) Årsaken til og følgen av Napoleons felttog mot Russland
- 4) Det britiske verdensrike

Ved eksamensfesten senere var bl.a. statsråd Støstad, minister Bull, professor Fr. Paasche og universitetskansler Undén tilstede. 17 beste eksamen artium.

- 0 -

Sveriges advokatsamfund

har gitt en sympatiuttalelse for de norske advokater. Felles kultur og rettsoppfatning forener Nordens folk. Norges advokater har brakt de største offer for å verne landets rettsordning, heter det bl.a.

- 0 -

Sveriges mest kjente naziviser er:

Aftenbladet, Stockholms-tidningen, Göteborgs Morgenpost, Norra Skåne, Sveriges Fritt, Dagsposten, Nationell Tidning, Helsingborgs Dagblad og Ålvs-posten.

- 0 -

Så sterkt som det er mulig

henstilles det til alle nordmenn å vise den strengeste forsiktighet. Husk det gjelder saken og at hver god jøsting som settes inn er en tapt frontlinje. Vær positiv og bring avisen videre, men vit at du bare gir den til gode nordmenn som du kan stole på. Jo forsiktiger du arbeider, jo mer kan du få utrettet. En hundreårig fred har gjort oss nordmenn tillitsfulle og åpne. Det er sympatiske egenskaper, men i krigstider fordrer klokke og årvakennet.

- 0 -

Ukeoversikt.

29/6-4/7

Det har hersket en meget pessimistisk stemning i uken som er gått. Englendernes tilbaketog, tapet av tobruk og de første forsvarslinjer østenfor har også vært sorgelige, og man må se det faktum i synene at det her er gjort en tabbe. Imidlertid er det neppe grunn til å se for pessimistisk på stillingen.- Egypten er ikke noen avgjørende front. Selv om hele Egypten faller, er tyskerne ikke kommet seiren noe vesentlig nærmere. De må gjennom hele midtøsten fra til den Persiske bukt før de har effektiv nytte av en seir. Dessuten har general Auchingloch nå stoppet dem. Bl Almain er ikke falt og tyskerne har måttet trekke seg tilbake her. Dette gir englenderne en frist til å få fram forsterkninger som de sikkert nytter.- Den tyske arme i Nord-Afrika befinner seg nå i et arkensstrøk uten vann og med lange forbindelseslinjer.- Situasjonen er dog fortsatt alvorlig og en må med spenning se på den videre utvikling. Vi må heller ikke glemme at situasjonen også er alvorlig for tyskerne. Det er meget vanskelig å ha noen berettiget mening om den rent militære situasjon der nede, men det er ikke utelukket at de kan bli tilfjyrt et nederlag om tilstrekkelige forsterkninger kan skaffes fram.- Mange bombes framleis uopphørlig, men tåler påkjenningen, og mange tyske og italienske fly er skutt ned her.-

I Russland har situasjonen vært preget av de tyske beretninger og fanfarer om Sebastapols fall. Hvor meget som er tatt og hvilken betydning det har, har vi ved ukens utgang ikke full oversikt over. Det kjempes imidlertid ennå og tyskerne har hatt svære tap.- Forøvrig setter tyskerne inn alt de har av tanker og fly i Kurek og Karkovområdet, men de har hittil ikke hatt noen framgang av betydning.- På Karkovfronten er tyske angrep slått tilbake. De lider enorme tap. Bare ved Sebastapol har de hittil tapt 95.000 mann. Saken er at om tyskerne ikke kan gjennomføre en helt knusende offensiv på østfronten i sommer, så er krigen tapt. På vestfronten er Bremen blitt bombet 5 ganger på rad på 9 dogn og ødeleggelsen er forferdelig.- For oss vil det antagelig bety flere sivile tyskere å underholde. Det snakkes foreløpig om 75.000. - Vi må vente at bombingene nå vil fortsette. Likeså kan en ny vestfront ikke være langt unna.

I det fjerne østen har det vært sterk amerikansk og kinesisk luftvirksomhet. I Karkovområdet er japanske angrep og tilførsler bombet sterkt. Jernbanelinjen Chekiang-Kiangi er framleis på kinesiske hender.

I England har Churchill fått tillitsvolum i underhuset. Times skriver: "Vi har ikke vaklet i vår beslutning om å følge vår fører og leder gjennom alle farer på den lange vei fram til seier. Avstemningen er et uttrykk for beundring og tillit til general Auchinglochs menn som er utsett for en slik hard påkjennning."

I India er forsvarslinjen og kampen styrket ved at det er oppnevnt to indiere til medlemmer av forsvarsrådet.

Misnøyen over Hitlerstyret er stor i Tyskland, industrien mangler råmaterialer og matsituasjonen er ytterst vanskelig.

Megot tyder på at det fra tysk side har vært fredsfølere ute. - Først i Russland med løfter om gamle grenser, og da det ikke gikk, foretoks London og Washington. Men de allierte står enige: Før det snakkes om fred må Hitler og hans drabanter likvideres.

- 0 -

Den norske krigsflåte er nylig blitt forøket med en splitter ny kraftig jager (destroyer), utført på et engelsk marineverft. Admiral Corneliusen mottok jageren på Norges vegne.

- 0 -

I Mannheim er nylig 14 arbeidere henrettet for å ha spredd illegale flygeblad.

- 0 -

Nasiterroren i Polen

øker stadig. Den polske regjering har utgitt en "Svartbok" om terroren i Polen, et arbeid på 600 sider, overveldende gjennom sin faste dokumentering og det innblikk den gir i det som foregår i Polen.- Det er tydelig at at det er meningen å utrydde alt som minner om polsk tradisjon og kultur. Alle polske høyere skoler er stengt, polske forfatters verk er forbudt, mange professorer sitter i konsentrasjonsleir, museenes skatter er tømt, arkivene er ribbet for sine mest verdifulle skrifter, i Lody og Krakow er monumentar over frihetshelten Kosciuszko ødelagt, likeledes Chopinmonumentet i Warszawa. Dertil kommer henrettelsene. Flere hundre tusen polakere er blitt henrettet. Det er meningen å knuse den polske nasjon så den aldri kan reise seg. Er det dette som kalles "nyordning"? Hva kan de gjenstridige nordmenn vente seg i det "storgermanske rom" som Goebbels og Tale-Gudbrand taler om?

- 0 -

"Nyordninga" skrider også raskt og planmessig fram i Tsjekkoslovakia, hvor tyskerne i første rekke går inn for å utrydde hele den tsjekkiske intelligens. Det tas selvsagt ikke noe slags hensyn til alder eller verdighet, et typisk eksempel er mordet på en 71 år gammel fhv. sjef for handelsdepartementet. Bare i anledning mordet på Heydrich er over 1100 uskyldige blitt skutt. Likevel feiret de fri tsjekkere i London forleden dag med sikker tro på framtiden 25-årsdagen for en stor tsjekkisk seier over en tysk armé. Med stolthet ser de fram til at historien skal gjenta seg.

Og i påvente om at deres time skal komme, drives det en utstrakt sabotasje i de okkuperte land. Fra Frankrike er det kommet en rapport som forteller om bomber som eksploderer i tyske barakker, kanaler som raser sammen, tyske offiserer som finnes drept og fabrikkar som beskjef-tigen tusener av arbeidere blir plutselig satt ut av virksomhet.

Intet under at tyskerne liker et motstanden i de okkuperte land er en av de sterkast medvirkende årsaker til den forsinkete og mislykkete "vår"offensiv. Hærefolket prøver derfor av og til å god-sanne litt med sine vasallar. Herav også Ribbentrops fredsføler hos kong Leopold, for å få ham til å stille seg velvillig til "nyordninga", og derigjennom påvirke det belgiske folk. Kongen nektet selvsagt all diskusjon.

Siste nytt idet bladet går i pressen:

I Egypten har de britiske styrker tvunget tyskerne ytterligere tilbake ved El Alamein. Her utkjemper det heftige artilleriduell, og britene har tatt fra 600 til 1000 fanger om dagen i det siste samtidig som de har ødelagt mange tanks. RAF heiser stadig løs på Rommels forsyninger, og deres herredømme i luften er ubestridelig. Ørkennatten er stadig oplyst av svare bål fra de tyske kvarterer.

Sebastopol er falt, men det kostet tyskerne 300000 falne, for ikke å snakke om alt det tapte krigsmateriell og den flere måneder forsinkete offensiv. Russene fikk evakuert størstedelen av forsvarerne, selv de sårede, og det er ikke sten tilbake på sten av Sebastopol. Ettersom tyskerne trengte inn i byen, gikk dessuten gatene i luften under bana på dem.

På Kursk- Karkov-fronten har tyskerne hatt litt framgang, men det har kostet dem dyrt, og noen Blitz- krig er det ikke lenger tale om. Ellers er det russerne som angriper med ball på de øvrige frontavsnitt. Den russiske Svartehavsflåte er ferflyttet til sikker havn.

Amerika feiret sin frihetsdag 4. juli med å delta i et flyangrep fra England mot mål i Nederland. 6 amerikanske Boston- fly deltok i taktet, det er første gang amerikanerne deltar i Europa siden 1918. Men snart setter de nok ganske andre styrker inn, dette var bare en liten forløper. I Amerika ble dagen høytideligholdt med topp-produksjon i rustningsfabrikkene. Alle gikk inn for den mest effektive måte å bevare Amerikas frihet: ved å skaffe våpen som kan knuse Aksemaktene.